

Kurukshetra University, Kurukshetra
(Established by the State Legislature Act-XII of 1956)
("A++" Grade, NAAC Accredited)

Syllabus of the Programme
for
Post Graduate Programme
M.A SANSKRIT

as per NEP 2020
Curriculum and Credit Framework for Postgraduate Programme

With Multiple Entry-Exit, Internship and CBCS-LOCF
With effect from the session 2024-25 (in phased manner)

DEPARTMENT OF SANSKRIT, PALI & PRAKRIT
FACULTY OF INDIC STUDIES

KURUKSHETRA UNIVERSITY, KURUKSHETRA -136119
HARYANA, INDIA

Chairperson R. Devi
20/06/2024
Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
Kurukshetra University,
KURUKSHETRA - 136119.

Syllabus of Post Graduate Course

Session: 2024-25			
Part A – Introduction			
Subject	Sanskrit		
Semester	I		
Name of the Course	M.A.		
Course Code	M24-SKT-101, संहिता उपनिषत् च		
Course Type: (CC/MCC/MDC/CC- M/DSEC/VOC/DSE/PC/AEC/VA C)	CC-1		
Level of the course (As per Annexure-I)	400-499		
Pre-requisite for the course (if any)			
Course Learning Outcomes(CLO):	<p>CLO : 101.1 – अस्मिन् घटके छात्राः ऋग्वेदीयसूक्तेभ्यः अग्नि-सविता-विष्णु-इन्द्रादि-देवतानां स्वरूपं ज्ञास्यन्ति । तेन सहैव वैदिक धर्म समाजसंस्कृतेरपि बोधो भवति।</p> <p>CLO : 101.2 – एतस्मिन् घटके वर्णित-सूक्तानां माध्यमेन सृष्टिप्रक्रियायाः, संवादसूक्तानां रुचिकरपद्धत्या प्रकृतेर्गूढतत्त्वानां ज्ञानं भवति।</p> <p>CLO : 101.3 – यजुर्वेदीयप्रजापतिसूक्तस्य माध्यमेन छात्राः परमात्मनःस्वरूपमवगच्छन्ति, मातृभूमिसूक्तेन च स्वमातृभूमिं प्रति स्वकर्तव्यमवबुध्यन्ते ।</p> <p>CLO : 101.4 – प्रश्नोपनिषदः जानेन छात्रेषु आत्मावबोधज्ञानं भवेत् इत्युद्देश्यम् अस्य घटकस्य ।</p>		
Credits – 4	Theory	Practical	Total
	4	--	4
Contact Hours	60	--	60

K. Devi
20/06/2024

Chairperson
Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
Kurukshetra University,
KURUKSHETRA-136119.

Max. Marks: 100 Internal Assessment Marks: 30 End Term Exam Marks: 70		Time: 3 Hrs.
Part B- Contents of the Course		
Instructions for Paper-Setter		
1. प्रश्नपत्रे पञ्चप्रश्नाः भविष्यन्ति । प्रश्नपत्राय 70 अङ्काः निर्धारिताः सन्ति प्रत्येकं प्रश्नः चतुर्दशाङ्कानां भविष्यति । 2. प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यः वर्तते । प्रश्नोऽयं पाठ्यक्रमस्य चतुर्घटकेषु आधारितः भविष्यति । अस्मिन् 4 प्रश्नाः विकल्परहिताः प्रदास्यन्ते । प्रत्येक प्रश्नः 3) अङ्कानां भविष्यति । 3. द्वितीयतृतीय चतुर्थप्रश्नम-प्रश्नानां निर्माणं यथाक्रमं चतुर्घटकेषु आधारितः भविष्यति। प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ वैकल्पिकप्रश्नौ प्रदास्येते ।		
Unit	Topics	Contact Hours
I	ऋग्वेदः-अग्निः (1.1), सविता (1.35), विष्णुः (1.54), इन्द्रः (2.12), उषा (3.61) वरुणः (7-88) मन्त्रव्याख्या 2x7 = 14 अङ्काः	15
II	ऋग्वेदः-पुरुषः (10.90), नासदीयम् (10.129), वाक् (10.125), सरमा-पणि-संवादः, (10.108), पुरुरवा-उर्वशी (10.95), विश्वामित्र नदीसंवादः (3.33) (क) मन्त्रव्याख्या 2x4 =8 अङ्काः (ख) आलोचनात्मकः प्रश्नः 1x6 =6 अङ्काः	15
III	यजुर्वेदः - प्रजापतिसूक्तम् (23.1-8) अथर्ववेदः - भूमिसूक्तम् (12.1.31-63 मन्त्राः) (क) मन्त्रव्याख्या 2x4 =8 अङ्काः (ख) आलोचनात्मकः प्रश्नः 1x6 =6 अङ्काः	15
IV	प्रश्नोपनिषद् - प्रश्नः 1-2 (क) मन्त्रव्याख्या 2x4 =8 अङ्काः (ख) आलोचनात्मकः प्रश्नः 1x6 =6 अङ्काः	15

R. Devi
 20/06/2024
 Chairperson
 Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
 Kurukshetra University,
 KURUKSHETRA-136119.

Suggested Evaluation Methods	
Internal Assessment: 30 Marks > Theory <ul style="list-style-type: none"> • Class Participation: 5 Marks • Seminar/presentation/assignment/quiz/class test etc.: 5+5=10 • Mid-Term Exam: 15 Marks 	End Term Examination: 70 Marks
Part C-Learning Resources	
Recommended Books/e-resources/LMS: <ol style="list-style-type: none"> 1. ऋग्वेद, सायणभाष्य सहित 2. ऋक्सूक्तमणिमाला, ब्रजबिहारी चैवे 3. ऋक्सूक्तसंग्रह, कृष्णकुमार एवं हरिदत्तशास्त्री, साहित्य भण्डार मेरठ 4. बृहद् ऋक्सूक्तसंग्रह, प्रो. देवेन्द्रनाथ पाण्डेय, श्री जगदीश संस्कृत पुस्तकालय, जयपुर 5. उक्वटमहीधरकृत, शुक्ल यजुर्वेद भाष्य 6. The New Vedic Selection, Part (1-2) , B.B. Chaubey, Bharatiya Vidya Prakashan, Delhi 7. अथर्ववेदीयं भूमिसूक्तम्, ब्रजबिहारी चैवे, कात्यायन वैदिक साहित्य प्रकाशन, होशियारपुर 8. ईशादि नौ उपनिषद्, गीताप्रेस, गोरखपुर 	

K. Devi
20/06/2024

Chairperson
Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
Kurukshetra University,
KURUKSHETRA-136119.

Syllabus of Post Graduate Course

Session: 2024-25			
Part A – Introduction			
Subject	Sanskrit		
Semester	I		
Name of the Course	M.A		
Course Code	M24-SKT-102, व्याकरणम् भाषाविज्ञानम् च (1)		
Course Type: (CC/MCC/MDC/CC- M/DSEC/VOC/DSE/PC/AEC/VA C)	CC-2		
Level of the course (As per Annexure-I)	400-499		
Pre-requisite for the course (if any)			
Course Learning Outcomes(CLO):	<p>CLO : 102.1 – व्याकरणप्रक्रियायाः सुगमतायै व्याकरणगत-परिभाषाणामवबोधः घटकेनानेन विधास्यते ।</p> <p>CLO : 102.2 – भाषायां नामपदानि मुख्यानि । अस्मिन् घटके सुबन्तप्रकरणेन प्रमुखनामशब्दानां निर्माणप्रक्रिया ज्ञानं कारयिष्यते।</p> <p>CLO : 102.3 – वाक्येषु तिङन्तपदानि अपरिहार्याणि। एतत्घटकेन तिङन्तपदानां सिद्धिप्रक्रियायाः बोधः भविष्यति।</p> <p>CLO : 102.4 – भाषाणाम् आलोचनात्मकज्ञानाय भाषाविज्ञानस्य प्रमुखबिन्दूनाम् अवबोधः निहितमस्मिन् ।</p>		
Credits – 4	Theory	Practical	Total
	4	--	4
Contact Hours	60	--	60
Max. Marks:	100	Time: 3 Hrs.	
Internal Assessment Marks:	30		
End Term Exam Marks:	70		

R. Devi
20/06/2024

Chairperson
Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
Kurukshetra University,
KURUKSHETRA-136119.

701

Part B- Contents of the Course		
Instructions for Paper-Setter		
<p>1. प्रश्नपत्रे पञ्चप्रश्नाः भविष्यन्ति । प्रश्नपत्राय 70 अङ्काः निर्धारिताः सन्ति प्रत्येकं प्रश्नः चतुर्दशाङ्कानां भविष्यति ।</p> <p>2. प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यः वर्तते । प्रश्नोऽयं पाठ्यक्रमस्य चतुर्घटकेषु आधारितः भविष्यति । अस्मिन् 4 प्रश्नाः विकल्परहिताः प्रदास्यन्ते । प्रत्येक प्रश्नः 3) अङ्कानां भविष्यति ।</p> <p>3. द्वितीयतृतीय चतुर्थप्रश्नम-प्रश्नानां निर्माणं यथाक्रमं चतुर्घटकेषु आधारितः भविष्यति। प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ वैकल्पिकप्रश्नौ प्रदास्येते ।</p>		
Unit	Topics	Contact Hours
I	<p>परिभाषा: (लघुसिद्धान्तकौमुदी) संस्कृतमाध्यमेन 14 अङ्काः</p> <p>संहिता, संयोग, गुण, वृद्धि, प्रातिपदिक, नदी, घि, उपधा, अपृक्त, गति, पद, विभाषा, सवर्ण, टि, प्रगृह्य, सर्वनामस्थान, भ, सर्वनाम, निष्ठा</p> <p>(क) संज्ञाद्वयस्य व्याख्या 2x4 =8 अङ्काः</p> <p>(ख) टिप्पणी 1x6 =6 अङ्काः</p>	15
II	<p>सुबन्तप्रकरणम् (लघुसिद्धान्तकौमुदी) 14 अङ्काः</p> <p>पुल्लिङ्ग- राम, सर्व, हरि, सखि, गो</p> <p>स्त्रीलिङ्ग - रमा, सर्वा, मति, स्त्री</p> <p>नपुंसकलिङ्ग - ज्ञान, वारि</p> <p>हलन्तपुल्लिङ्ग - इदम्, राजन्</p> <p>(क) सूत्रव्याख्या 2x3 = 6 अङ्काः</p> <p>(ख) रूपसिद्धिः 2x4 =8 अङ्काः</p>	15
III	<p>तिङन्तप्रकरणम् (लघुसिद्धान्तकौमुदी)</p> <p>भू एवं एध्</p> <p>कृत्यप्रकरणम् (लघुसिद्धान्तकौमुदी) 14 अङ्काः</p> <p>(क) सूत्रव्याख्या 2x3 = 6 अङ्काः</p> <p>(ख) रूपसिद्धिः 2x4 = 8 अङ्काः</p>	15
IV	<p>भाषाविज्ञानम् 14 अङ्काः</p> <p>भाषाविज्ञानस्य परिभाषा क्षेत्रं च, भाषायाः परिभाषाः वैशिष्ट्यं च, भाषापरिवर्तनं तद्भेदाश्च, भाषाणां वर्गीकरणम् (आकृतिमूलक एवं</p>	15

R. Devi
20/06/2024
Chairperson
Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
Kurukshetra University,
KURUKSHETRA-126119.

पारिवारिक) भारोपीयभाषापरिवारः तत्शाखाः वैशिष्ट्यं च । द्वौ निबन्धात्मकौ प्रश्नौ	2x7 = 14 अङ्काः	
Suggested Evaluation Methods		
Internal Assessment: 30 Marks > Theory • Class Participation: 5 Marks • Seminar/presentation/assignment/quiz/class test etc.: 5+5=10 • Mid-Term Exam: 15 Marks		End Term Examination: 70 Marks
Part C-Learning Resources		
Recommended Books/e-resources/LMS: 1. लघुसिद्धान्तकौमुदी, व्या. डॉ. सत्यपाल सिंह, परिमल पब्लिकेशन, दिल्ली 2. भाषाविज्ञान, डॉ. कपिल देव द्विवेदी, विश्वविद्यालय प्रकाशन, वाराणसी 3. सामान्यभाषाविज्ञान, बाबूराम सक्सेना, हिन्दी साहित्य सम्मेलन, प्रयाग		

K. Devi
20/06/2024

Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
Kurukshetra University,
KURUKSHETRA-136119.

Syllabus of Post Graduate Course

Session: 2024-25			
Part A – Introduction			
Subject	Sanskrit		
Semester	I		
Name of the Course	M.A.		
Course Code	M24-SKT-103, भारतीयदर्शनम् I		
Course Type: (CC/MCC/MDC/CC- M/DSEC/VOC/DSE/PC/AEC/VA C)	CC-3		
Level of the course (As per Annexure-I)	400-499		
Pre-requisite for the course (if any)			
Course Learning Outcomes(CLO):	<p>CLO : 103.1 – न्यायदर्शनस्य प्रकरणग्रंथः केशवमिश्रप्रणीता तर्कभाषा न्यायदर्शने प्रवेश प्राप्तुं विरचितः उत्कृष्टग्रन्थः अस्ति। अस्य प्रमाणभागे वर्णितानि प्रमाणानि अधिकृत्य निबन्धालेखनं छात्राणां विषयपारायणं प्रदर्शयति लेखनप्रतिभां च विवर्धयति।</p> <p>CLO : 103.2 – तर्कभाषायाः गद्यपंक्तीनां सप्रसंगव्याख्या विषयस्य सूक्ष्माध्ययनार्थं समाविष्ट ।</p> <p>CLO : 103.3 – ईश्वरकृष्णविरचितायां सांख्यकारिकायां सांख्यदर्शनस्य सर्वे सिद्धान्ताः निरूपिताः। तत्र छात्राणां लेखनप्रतिभायाः विकासार्थं निबन्धात्मकः प्रश्नः सम्मिलितः।</p> <p>CLO : 103.4 – प्रत्येकं कारिका सूक्ष्माध्ययनार्थं वस्तुनिष्ठतां प्रतिपादनार्थं च सप्रसंगकारिकाव्याख्या अपेक्षिता।</p>		
Credits – 4	Theory	Practical	Total
	4	--	4
Contact Hours	60	--	60

R. Devi / 20/06/2024

Chairperson
Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
Kurukshetra University,
KURUKSHETRA-136119.

704

Max. Marks: 100 Internal Assessment Marks: 30 End Term Exam Marks: 70		Time: 3 Hrs.
Part B- Contents of the Course		
Instructions for Paper-Setter		
1.	प्रश्नपत्रे पञ्चप्रश्नाः भविष्यन्ति । प्रश्नपत्राय 70 अङ्काः निर्धारिताः सन्ति प्रत्येकं प्रश्नः चतुर्दशाङ्कानां भविष्यति ।	
2.	प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यः वर्तते । प्रश्नोऽयं पाठ्यक्रमस्य चतुर्घटकेषु आधारितः भविष्यति । अस्मिन् 4 प्रश्नाः विकल्परहिताः प्रदास्यन्ते । प्रत्येक प्रश्नः 3) अङ्कानां भविष्यति ।	
3.	द्वितीयतृतीय चतुर्थप्रश्न-प्रश्नानां निर्माणं यथाक्रमं चतुर्घटकेषु आधारितः भविष्यति। प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ वैकल्पिकप्रश्नौ प्रदास्येते ।	
Unit	Topics	Contact Hours
I	तर्कभाषाः आरम्भतः प्रामाण्यवादपर्यन्तम् (संस्कृतमाध्यमेन) 14 अङ्काः (क) निबन्धात्मकः प्रश्नः 10 अङ्काः (ख) लक्षणव्याख्या/टिप्पणी 4 अङ्काः	15
II	तर्कभाषाः आरम्भतः प्रामाण्यवादपर्यन्तम् 14 अङ्काः पंक्तिव्याख्या 2x7 = 14 अङ्काः	15
III	सांख्यकारिका तत्त्वकौमुद्यनुसारेण (1-45 कारिकापर्यन्तम्) 14 अङ्काः (क) निबन्धात्मकः प्रश्नः 10 अङ्काः (ख) टिप्पणी 4 अङ्काः	15
IV	सांख्यकारिकाः तत्त्वकौमुद्यनुसारेण (1-45 कारिकापर्यन्तम्) 14 अङ्काः कारिकाव्याख्या 2x7 = 14 अङ्काः	15
Suggested Evaluation Methods		
Internal Assessment: 30 Marks > Theory • Class Participation: 5 Marks • Seminar/presentation/assignment/quiz/class test etc.: 5+5=10 • Mid-Term Exam: 15 Marks		End Term Examination: 70 Marks

R. Devi
 20/06/2024
 Chairperson
 Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
 Kurukshetra University,
 Kurukshetra-136119.

Part C-Learning Resources

Recommended Books/e-resources/LMS:

1. तर्कभाषा, व्याख्या श्रीनिवासशास्त्री, साहित्य भण्डार, मेरठ ।
2. तर्कभाषा, व्याख्या, बदरीनाथ शुक्ल, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली ।
3. तर्कभाषा, व्याख्या गजानन शास्त्री, मुसलगाँवकर, चैखम्बा, वाराणसी ।
4. Tarkbhasa Eng. Tr. Sr. Lyer Varanasi.
5. Tarkbhasa Eng. Tr. A.B. Gajendragadkar.
6. सांख्यकारिका, सम्पा. तथा व्याख्या गजाननशास्त्री मुसलगाँवकर, चैखम्बा, वाराणसी ।
7. सांख्यतत्त्वकौमुदीप्रभा सम्पा. तथा व्याख्या आद्याप्रसाद मिश्र, अक्षयवट प्रकाशन, इलाहाबाद ।
8. Samkhyakarika Eng. Tr. Wilson, Delhi.

Chairperson ^{12.8.2021}
 20/06/2024
 Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
 Kurukshetra University,
 KURUKSHETRA-136119.

Syllabus of Post Graduate Course

Session: 2024-25			
Part A – Introduction			
Subject	Sanskrit		
Semester	I		
Name of the Course	M.A.		
Course Code	M24-SKT-104, काव्यम् नाटकम् च		
Course Type: (CC/MCC/MDC/CC- M/DSEC/VOC/DSE/PC/AEC/VA C)	CC-4		
Level of the course (As per Annexure-I)	400-499		
Pre-requisite for the course (if any)			
Course Learning Outcomes(CLO):	<p>CLO : 104.1 – रामायणस्याकरग्रन्थत्वेन सार्धं नाटकस्योत्तरका- लीनमुदन्तं शिक्षयते । संवादवाक्येषु व्याख्यायाञ्च नैपुण्यमधिगच्छन्ति छात्राः ।</p> <p>CLO : 104.2 – भवभूतिना प्रयुक्तानां सन्ध्यङ्गादिनाट्यतत्त्वानां बोधः जायते। सूत्र्यावगमनञ्च भवति छात्रेषु ।</p> <p>CLO : 104.3 – कविसम्बद्धा अथ च ग्रन्थसम्बद्धा समालोचना घटकेऽस्मिन् विधीयते। आलोचनात्मकाः प्रश्नाः स्थानभाजः जायन्ते।</p> <p>CLO : 104.4 – घटकेऽस्मिन् "माघे सन्ति त्रयो गुणाः" इत्येतेन सह महाभारतस्य सन्दर्भेण शिशुपालवधस्य महाकाव्यत्वं परिचीयते। तदनन्तरं श्लोकव्याख्याऽभिधीयते ।</p>		
Credits – 4	Theory	Practical	Total
	4	--	4
Contact Hours	60	--	60

K. S. V. /
 20/06/2024
 Chairperson
 Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
 Kurukshetra University,
 KURUKSHETRA-136119.

Max. Marks: 100		Time: 3 Hrs.
Internal Assessment Marks: 30		
End Term Exam Marks: 70		
Part B- Contents of the Course		
Instructions for Paper-Setter		
<p>1. प्रश्नपत्रे पञ्चप्रश्नाः भविष्यन्ति । प्रश्नपत्राय 70 अङ्काः निर्धारिताः सन्ति प्रत्येकं प्रश्नः चतुर्दशाङ्कानां भविष्यति ।</p> <p>2. प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यः वर्तते । प्रश्नोऽयं पाठ्यक्रमस्य चतुर्घटकेषु आधारितः भविष्यति । अस्मिन् 4 प्रश्नाः विकल्परहिताः प्रदास्यन्ते । प्रत्येक प्रश्नः 3) अङ्कानां भविष्यति ।</p> <p>3. द्वितीयतृतीय चतुर्थप्रश्नप्रश्नानां निर्माणं यथाक्रमं चतुर्घटकेषु आधारितः भविष्यति। प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ वैकल्पिकप्रश्नौ प्रदास्येते ।</p>		
Unit	Topics	Contact Hours
I	उत्तररामचरितम् (1-3 अङ्काः) संस्कृतमाध्यमेन 14 अङ्काः (क) सप्रसङ्गं छन्दोऽलंकारनिर्देशपूर्वकं श्लोकद्वयं संस्कृतेन व्याख्यातुं श्लोकत्रयं दास्यते । 2x7 = 14 अङ्काः	15
II	उत्तररामचरितम् (4-7 अङ्काः) 14 अङ्काः (क) सूक्तिद्वयस्य भावार्थं कर्तुं सूक्तित्रयं दास्यते। 2x5=10 अङ्काः (ख) सन्धि-अर्थोपक्षेपक-नाट्यतत्त्वसम्बन्धितं च प्रश्नमेकं समाधातुं प्रश्नद्वयं दास्यते । 1x4 = 4 अङ्काः	15
III	उत्तररामचरितम् 14 अङ्काः (क) समीक्षात्मकम्/आलोचनात्मकम्/विवेचनात्मकं वा प्रश्नमेकं समाधातुं प्रश्नद्वयं दास्यते। 1x10 = 10 (ख) एकस्मिन् विषये टिप्पणी कर्तुं विषयद्वयं दास्यते 1x4 = 4	15
IV	शिशुपालवधम् (प्रथमसर्गः) 14 अङ्काः (1-37 श्लोकाः) (क) सप्रसङ्गं छन्दोऽलंकारनिर्देशपूर्वकं श्लोकद्वयं व्याख्यातुं श्लोकत्रयं दास्यते 2x7 = 14 अङ्काः	15

R. Devi,
20/06/2024
Chairperson
Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
Kurukshetra University,
KURUKSHETRA-136119.

Suggested Evaluation Methods	
Internal Assessment: 30 Marks > Theory • Class Participation: 5 Marks • Seminar/presentation/assignment/quiz/class test etc.: 5+5=10 • Mid-Term Exam: 15 Marks	End Term Examination: 70 Marks
Part C-Learning Resources	
Recommended Books/e-resources/LMS:	
1. शिशुपालवध, व्याख्या आचार्य शेषराज शर्मा, वाराणसी । 2. उत्तररामचरितम्, व्याख्या, वीरराघव, वाराणसी । 3. शिशुपालवध, प्रथम सर्ग, व्याख्या, डॉ. श्रीनिवासशास्त्री, साहित्य भण्डार, मेरठ । 4. उत्तररामचरितम्, सम्पा. तारिणीश झा । 5. Uttaramacaritia of Bhavabhuti, M.R. Kale 6. संस्कृत साहित्य का इतिहास, ए.बी. कीथ, अनु. मंगलदेवशास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली, 1978 7. संस्कृत साहित्य का इतिहास, बलदेव उपाध्याय, शारदा निकेतन, वाराणसी, 1978	

R. Devi,
20/06/2024

Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
Kurukshetra University,
KURUKSHETRA-136119.

Syllabus of Post Graduate Course

Session: 2024-25			
Part A – Introduction			
Subject	Sanskrit		
Semester	I		
Name of the Course	M.A.		
Course Code	M24-SKT-105, शोधप्रविधि:		
Course Type: (CC/MCC/MDC/CC- M/DSEC/VOC/DSE/PC/AEC/VA C)	CC-5		
Level of the course (As per Annexure-I)	400-499		
Pre-requisite for the course (if any)			
Course Learning Outcomes(CLO):	<p>CLO : 105.1 – छात्रेषु शोधात्मदृष्टिविकासाय शोधस्वरूपावबोधः तथा च निर्देशकशोधार्थीनां अर्हताज्ञानं कारयिष्यते घटकेऽस्मिन्।</p> <p>CLO : 105.2 – शोधसर्वेक्षणस्य अवबोधनेन शोधस्य अनन्तसंभवनाज्ञानं भविष्यति ।</p> <p>CLO : 105.3 – शोधकार्यस्य रूपरेखानिर्माणज्ञानं घटकस्यास्य प्रयोजनम्।</p> <p>CLO : 105.4 – शोधकार्ये संगणकस्य प्रयोगः कथमुपकारकं इति शिक्षणम् अस्मिन् निहितम् ।</p>		
Credits – 4	Theory	Practical	Total
	4	--	4
Contact Hours	60	--	60
Max. Marks:	100	Time: 3 Hrs.	
Internal Assessment Marks:	30		
End Term Exam Marks:	70		

K. Devi
20/06/2024

Chairperson
Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
Kurukshetra University,
KURUKSHETRA-136119.

Part B- Contents of the Course		
Instructions for Paper-Setter		
1.	प्रश्नपत्रे पञ्चप्रश्नाः भविष्यन्ति । प्रश्नपत्राय 70 अङ्काः निर्धारिताः सन्ति प्रत्येकं प्रश्नः चतुर्दशाङ्कानां भविष्यति ।	
2.	प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यः वर्तते । प्रश्नोऽयं पाठ्यक्रमस्य चतुर्घटकेषु आधारितः भविष्यति । अस्मिन् 4 प्रश्नाः विकल्परहिताः प्रदास्यन्ते । प्रत्येक प्रश्नः 3½ अङ्कानां भविष्यति ।	
3.	द्वितीयतृतीय चतुर्थप्रश्नप्रश्नानां निर्माणं यथाक्रमं चतुर्घटकेषु आधारितः भविष्यति। प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ वैकल्पिकप्रश्नौ प्रदास्येते ।	
Unit	Topics	Contact Hours
I	शोधशब्दस्य अर्थः, अनुसन्धानस्य (शोधस्य) स्वरूपम्, परिचयः, शोधसमानार्थकाः शब्दाः, (अन्वेषणम्, गवेषणा, अनुशीलनम्, परिशीलनम्, समीक्षा, आलोचना, पर्यालाचेना) शोधस्य उद्देश्यानि महत्त्वं च, शोधार्थिनः शोधनिर्देशकस्य च मूलभूताः अर्हताः। (संस्कृतमाध्यमेन) (क) निबन्धात्मकः प्रश्नः (ख) टिप्पणी	15 14 अङ्काः 1x8 =8 अङ्काः 2x3 = 6 अङ्काः
II	शोधसर्वेक्षणस्य स्वरूपम्, उपयोगिता महत्त्वं च, संस्कृतानुसन्धानस्य उद्देश्यानि, क्षेत्रं च (क) निबन्धात्मकौ प्रश्नौ	15 14 अङ्काः 2x7= 14 अङ्काः
III	शोधस्य विविधप्रकाराः, शोधकार्यस्य रूपरेखा, पूर्वबन्धः (प्राक्कथनम्, सन्दर्भग्रन्थसूची-निर्माणम्, संकेताक्षरसूची, विषयानुक्रमणी) परिशिष्टः। (क) एकः निबन्धात्मकः प्रश्नः (ख) टिप्पणी	15 14 अङ्काः 1x10 =10 अङ्काः 1x4 =4 अङ्काः
IV	शोधकार्ये संगणकस्य (Computer) प्रयोगः कम्प्यूटरपरिचयः, Google, Email, MS Office, Power Point Presentation, E पत्रिकाः, Care List (क) एकः निबन्धात्मकः प्रश्नः (ख) टिप्पणीद्वयम्	15 14 अङ्काः 1x6 =6 अङ्काः 2x4 =8 अङ्काः

Chairperson
20/06/2024
Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
Kurukshetra University,
KURUKSHETRA-136119.

Suggested Evaluation Methods	
Internal Assessment: 30 Marks > Theory <ul style="list-style-type: none"> • Class Participation: 5 Marks • Seminar/presentation/assignment/quiz/class test etc.: 5+5=10 • Mid-Term Exam: 15 Marks 	End Term Examination: 70 Marks
Part C-Learning Resources	
Recommended Books/e-resources/LMS: <ol style="list-style-type: none"> 1. संस्कृतशोधप्रविधि, प्रभुनाथद्विवेदी, शारदा संस्कृत संस्थान, वाराणसी । 2. शोधप्रविधि, डॉ. विजय मोहन शर्मा, नेशनल पब्लिकेशन हाऊस, दिल्ली । 3. नवीन शोधविज्ञान, डॉ. तिलक सिंह 	

H. Devi
 20/06/2024
 Chairperson
 Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
 Kurukshetra University,
 KURUKSHETRA-136119.

Syllabus of Post Graduate Course

Session: 2024-25			
Part A – Introduction			
Subject	Sanskrit		
Semester	II		
Name of the Course	M.A.		
Course Code	M24-SKT-201, ब्राह्मणम् वेदाङ्गानि च		
Course Type: (CC/MCC/MDC/CC- M/DSEC/VOC/DSE/PC/AEC/VA C)	CC-6		
Level of the course (As per Annexure-I)	400-499		
Pre-requisite for the course (if any)			
Course Learning Outcomes (CLO):	<p>CLO:201.1– ऐतरेयब्राह्मणस्य शुनःशेषाख्यानेन पुत्रस्य महत्वं, सततप्रयत्नशीलता, राजसूययज्ञस्य विषयश्च जायते।</p> <p>CLO:201.2– निरुक्तशास्त्रस्य मुख्यप्रयोजनम्, शब्दानमर्थः, प्रकृतिप्रत्यययोः दृष्ट्यानिर्वचनम् एते विषयाः सन्ति। अस्मिन् घटके छात्राः मुख्यत्वेन निर्वचनसिद्धान्तान् ज्ञास्यन्ति।</p> <p>CLO:201.3– अस्मिन् घटके देवतायाः परिभाषा, ऋचां भेदाः, देवानामाकारः, प्रमुखछन्दसां ज्ञानं विधास्यते।</p> <p>CLO:201.4– वैदिकभाषायाः अवबोधार्थं वैदिकव्याकरणस्य आवश्यकता भवति। तस्यावबोधः निहितमस्मिन्।</p>		
Credits-4	Theory	Practical	Total
	4	--	4
Contact Hours	60	--	60
Max.Marks:	100	Time:3Hrs.	
Internal Assessment Marks:	30		
End Term Exam Marks:	70		

Chairperson *K. Devi*
20/06/2024
Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
Kurukshetra University,
KURUKSHETRA-136119.

PartB-ContentsoftheCourse		
InstructionsforPaper-Setter		
<p>1. प्रश्नपत्रे पञ्चप्रश्नाः भविष्यन्ति । प्रश्नपत्राय 70 अङ्काः निर्धारिताः सन्ति प्रत्येकं प्रश्नः चतुर्दशाङ्कानां भविष्यति ।</p> <p>2. प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यः वर्तते । प्रश्नोऽयं पाठ्यक्रमस्य चतुर्घटकेषु आधारितः भविष्यति । अस्मिन् 4 प्रश्नाः विकल्परहिताः प्रदास्यन्ते । प्रत्येक प्रश्नः 3½ अङ्कानां भविष्यति ।</p> <p>3. द्वितीयतृतीय चतुर्थप्रश्नम-प्रश्नानां निर्माणं यथाक्रमं चतुर्घटकेषु आधारितः भविष्यति। प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ वैकल्पिकप्रश्नौ प्रदास्येते ।</p>		
Unit	Topics	Contact Hours
I	<p>ऐतरेय ब्राह्मणम्: अध्यायः 33 (शुनशोपाख्यानाम्) 14 अङ्काः</p> <p>संस्कृत माध्यमेन व्याख्या आलोचनात्मक प्रश्नः च</p> <p>(क) पाठांशद्वय-व्याख्या 2x4 =8 अङ्काः</p> <p>(ख) आलोचनात्मकः प्रश्नः 1x6 =6 अङ्काः</p>	15
II	<p>निरुक्तम्-प्रथमः अध्यायः -व्याख्या, आलोचनात्मकः प्रश्नः</p> <p>14 अङ्काः</p> <p>(क) पाठांशद्वयस्य व्याख्या 2x4 = 8 अङ्काः</p> <p>(ख) आलोचनात्मकप्रश्नः 1x6 =6 अङ्काः</p>	15
III	<p>निरुक्तम् - द्वितीयः अध्यायः (1-5 पादाः), सप्तमः अध्यायः (1-7 पादाः)।</p> <p>व्याख्या, आलोचनात्मकः प्रश्नः निर्वचनानि च 14 अङ्काः</p> <p>(क) पाठांशद्वयस्य व्याख्या 2x4 =8 अङ्काः</p> <p>(ख) आलोचनात्मकः प्रश्नः/निर्वचनानि 1x6 =6 अङ्काः</p>	15
IV	<p>वैदिक व्याकरणम्-</p> <p>वैदिकभाषायाः स्वरूपम्, वैदिकलौकिकभाषयोः अन्तरम्, सन्धिः, वैदिकस्वरः, लुङ्लकारः, लेट्लकारः प्रत्ययाः-शतृ, शानच्, क्वसु, कानच्, तुमर्थकाः।</p>	15

R. J. CVI⁹
 20/06/2024
 Chairperson
 Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
 Kurukshetra University,
 KURUKSHETRA-136119.

Suggested Evaluation Methods	
Internal Assessment: 30 Marks > Theory <ul style="list-style-type: none"> • Class Participation: 5 Marks • Seminar/presentation/assignment/quiz/class test etc.: 5+5=10 • Mid-Term Exam: 15 Marks 	End Term Examination: 70 Marks
Part C-Learning Resources	
Recommended Books/e-resources/LMS:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. ऐतरेय ब्राह्मण (द्वितीय भाग), सायणभाष्यसहित, सम्पादक एवं अनुवादक डॉ. सुधाकर मालवीय, तारा प्रिंटिंग वर्क्स, वाराणसी 2. निरुक्त, हिन्दी अनुवादक पं. शिवनारायण शास्त्री, इण्डोलोजिकल बुक हाऊस, दिल्ली 3. निरुक्त (भाग 1-2), स्कन्द-महेश्वर-कृत निरुक्तभाष्यटीका सहित, लक्ष्मणस्वरूप, प्रका. पाणिनि, नई दिल्ली 4. निरुक्त, दुर्गाचार्य-कृत-वृत्ति-सहित, आनन्दाश्रम, पूना 5. निरुक्तसम्पर्शः, ब्रह्ममुनि परिव्राजक, वैदिक यन्त्रालय, अजमेर । 6. निरुक्त (अध्याय, 1, 2, 7), व्याख्या. कपिलदेव शास्त्री, साहित्य भण्डार, मेरठ 7. वैदिक व्याकरण (भाग 1-2) रामगोपाल, नैशनल पब्लिशिंग हाऊस, दिल्ली। 8. A Vedic Grammar of Students, A.A. Macdonell, Motilal Banarasidass, Delhi. 	

R. Devi
 Chairperson 20/06/2024
 Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
 Kurukshetra University,
 KURUKSHETRA-136119.

Syllabus of Post Graduate Course

Session:2024-25			
PartA-Introduction			
Subject	Sanskrit		
Semester	II		
NameoftheCourse	M.A		
CourseCode	M24-SKT-202, व्याकरणम् भाषाविज्ञानम् च (2)		
CourseType: (CC/MCC/MDC/CC- M/DSEC/VOC/DSE/PC/AEC/VA C)	CC-7		
Levelofthecourse(AsperAnnexure- I	400-499		
Pre-requisiteforthecourse(ifany)			
CourseLearningOutcomes(CLO):	<p>CLO:202.1- लघुसिद्धान्तकौमुद्याः तिङन्तप्रकरणान्तर्गतानां अदादिधातुभ्यः निष्पन्नपदानां आत्मनेपदादिप्रक्रियाणां च अवबोधः घटकेऽस्मिन् विधास्यते ।</p> <p>CLO:202.2- समासः तद्धितप्रत्ययाश्च भाषासंक्षिप्तीकरणहेतवः। तेषां ज्ञानं घटकेऽस्मिन् निहितम्।</p> <p>CLO:202.3-कारकविभक्तीनां ज्ञानं भाषायै अनिवार्यम्। तज्ज्ञानं सिद्धान्तकौमुद्याः अनुसारं विधास्यते अनेन घटकेन।</p> <p>CLO:202.4- भाषायां ध्वन्यर्थयोः स्वरूपं परिवर्तनञ्च संस्कृतभाषासन्दर्भे अस्मिन् निहितम्।</p>		
Credits-4	Theory	Practical	Total
	4	--	4
ContactHours	60	--	60
Max.Marks:	100	Time:3Hrs.	
InternalAssessmentMarks:	30		
EndTermExamMarks:	70		

R. P. V. / 20/06/2024

Chairperson
Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
Kurukshetra University,
KURUKSHETRA-136119.

PartB-ContentsoftheCourse		
InstructionsforPaper-Setter		
1.	प्रश्नपत्रे पञ्चप्रश्नाः भविष्यन्ति । प्रश्नपत्राय 70 अङ्काः निर्धारिताः सन्ति प्रत्येकं प्रश्नः चतुर्दशाङ्कानां भविष्यति ।	
2.	प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यः वर्तते । प्रश्नोऽयं पाठ्यक्रमस्य चतुर्घटकेषु आधारितः भविष्यति । अस्मिन् 4 प्रश्नाः विकल्परहिताः प्रदास्यन्ते । प्रत्येक प्रश्नः 3½ अङ्कानां भविष्यति ।	
3.	द्वितीयतृतीय चतुर्थप्रश्नम-प्रश्नानां निर्माणं यथाक्रमं चतुर्घटकेषु आधारितः भविष्यति। प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ वैकल्पिकप्रश्नौ प्रदास्येते ।	
Unit	Topics	Contact Hours
I	लघुसिद्धान्तकौमुदी, 14 अङ्काः तिङन्तप्रकरणम्, अदादिगणः, अद्, अस् नामधातुप्रकरणम्, आत्मनेपदम्, परस्मैपदम् (क) सूत्रव्याख्या 2x3 = 6 अङ्काः (ख) रूपसिद्धिः 2x4 = 8 अङ्काः	15
II	समासप्रकरणम् (लघुसिद्धांतकौमुदी) 14 अङ्काः (क) सूत्रव्याख्या 2x3 = 6 अङ्काः (ख) रूपसिद्धिः 2x4 = 8 अङ्काः	15
III	कारणप्रकरणम् (सिद्धान्तकौमुदी) संस्कृतमाध्यमेन 14 अङ्काः (क) सोदाहरणं सूत्रव्याख्या 2x3 = 6 अङ्काः (ख) कारकविभक्तिप्रतिपादनम् 2x4 = 8 अङ्काः	15
IV	भाषाविज्ञानम् 14 अङ्काः लौकिकं वैदिकं च संस्कृतम्, अर्थपरिवर्तनस्य कारणानि दिशश्च, ध्वनीनां वर्गीकरणम्-स्पर्श, संघर्षी, अर्धस्वर, स्वर (संस्कृत-ध्वनीनां सन्दर्भे) अर्थपरिवर्तनस्य कारणानि, ध्वनिनियमाः (ग्रिम, ग्रासमान, वर्नर) (क) निबन्धात्मकः प्रश्नः 1x6 = 6 अङ्काः (ख) टिप्पणीद्वयम् 2x4 = 8 अङ्काः	15

12.8.21
20/06/2024
Chairperson
Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
Kurukshetra University,
KURUKSHETRA-136119.

Suggested Evaluation Methods	
Internal Assessment: 30 Marks > Theory <ul style="list-style-type: none"> • Class Participation: 5 Marks • Seminar/presentation/assignment/quiz/class test etc.: 5+5=10 • Mid-Term Exam: 15 Marks 	End Term Examination: 70 Marks
Part C-Learning Resources	
Recommended Books/e-resources/LMS: <ol style="list-style-type: none"> 1. लघुसिद्धान्तकौमुदी, व्या. डॉ. सत्यपाल सिंह, परिमल पब्लिकेशन, दिल्ली 2. भाषाविज्ञान, डॉ. कपिल देव द्विवेदी, विश्वविद्यालय प्रकाशन, वाराणसी 3. सामान्यभाषाविज्ञान, बाबूराम सक्सेना, हिन्दी साहित्य सम्मेलन, प्रयाग 	

Chairperson *K. Devi*
 Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
 Kurukshetra University,
 KURUKSHETRA-136119.

Syllabus of Post Graduate Course

Session:2024-25			
PartA-Introduction			
Subject	Sanskrit		
Semester	II		
NameoftheCourse	M.A.		
CourseCode	M24-SKT-203, भारतीयदर्शनम् II		
CourseType: (CC/MCC/MDC/CC- M/DSEC/VOC/DSE/PC/AEC/VA C)	CC-8		
Levelofthecourse(AsperAnnexure- I)	400-499		
Pre-requisiteforthecourse(ifany)			
CourseLearningOutcomes(CLO):	<p>CLO:203.1-लौगाक्षिकभास्करप्रणीतः अर्थसंग्रहः पूर्वमीमांसादर्शने प्रवेशं कारयितुं विरचितः उत्कृष्टग्रन्थः अस्ति। अत्र वर्णितानां विधिः अधिकृत्य निबन्धलेखनं छात्राणां मीमांसादर्शने वेदवाक्यवाजनरूपविषयपरायणं प्रदर्शयति, लेखनप्रतिभां च विवर्धयति।</p> <p>CLO:203.2- अर्थसंग्रहस्य गद्यपंक्तिनां सप्रसंगव्याख्या विषयस्य सूक्ष्माध्ययनार्थं समाविष्टा।</p> <p>CLO:203.3-सदानन्दयोगीन्द्रविरचितः वेदान्तसारः वेदान्तदर्शनस्य एकः प्रसिद्धः प्रकरणग्रन्थः अस्ति। अस्मिन् शांकराद्वैतवेदान्तस्य प्रमुखसिद्धान्ताः अध्यारोपापवादन्यायेन निरूपिताः। छात्राणां लेखनप्रतिभायाः विकासार्थं निबन्धात्मकः प्रश्नः सम्मिलितः।</p> <p>CLO:203.4- वेदान्तसारः शांकराद्वैतवेदान्तस्य सूक्ष्माध्ययनार्थं वस्तुनिष्ठतां प्रतिपादनार्थं च सप्रसंगगद्यपंक्तिव्याख्या अपेक्षिता।</p>		
Credits-4	Theory	Practical	Total
	4	--	4
ContactHours	60	--	60

H. Devi
 20/06/2024
 Chairperson
 Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
 Kurukshetra University,
 KURUKSHETRA-136119.

Max.Marks: 100 InternalAssessmentMarks: 30 EndTermExamMarks: 70		Time:3Hrs.
PartB-ContentsoftheCourse		
InstructionsforPaper-Setter		
1. प्रश्नपत्रे पञ्चप्रश्नाः भविष्यन्ति । प्रश्नपत्राय 70 अङ्काः निर्धारिताः सन्ति प्रत्येकं प्रश्नः चतुर्दशाङ्कानां भविष्यति । 2. प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यः वर्तते । प्रश्नोऽयं पाठ्यक्रमस्य चतुर्घटकेषु आधारितः भविष्यति । अस्मिन् 4 प्रश्नाः विकल्परहिताः प्रदास्यन्ते । प्रत्येक प्रश्नः 3½ अङ्कानां भविष्यति । 3. द्वितीयतृतीय चतुर्थप्रश्न-प्रश्नानां निर्माणं यथाक्रमं चतुर्घटकेषु आधारितः भविष्यति। प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ वैकल्पिकप्रश्नौ प्रदास्येते ।		
Unit	Topics	Contact Hours
I	अर्थसंग्रहः संस्कृतमाध्ययमेन (विनियोगविधिपर्यन्तम्) 14 अङ्काः (क) निबन्धात्मकः प्रश्नः 10 अङ्काः (ख) लक्षणव्याख्या/टिप्पणी 4 अङ्काः	15
II	अर्थसंग्रहः (विनियोगविधिपर्यन्तम्) 14 अङ्काः पंक्तिव्याख्या 2x7 = 14 अङ्काः	15
III	वेदान्तसारः 14 अङ्काः (क) निबन्धात्मकः प्रश्नः 10 अङ्काः (ख) टिप्पणी 4 अङ्काः	15
IV	वेदान्तसारः 14 अङ्काः पंक्तिव्याख्या 2x7 = 14 अङ्काः	15
SuggestedEvaluationMethods		
InternalAssessment:30Marks > Theory • ClassParticipation: 5Marks • Seminar/presentation/assignment/quiz/class test etc.: 5+5=10 • Mid-Term Exam: 15 Marks		EndTerm Examination: 70Marks

R. Devi
20/06/2024
Chairperson
Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
Kurukshetra University,
KURUKSHETRA-136119.

PartC-LearningResources

RecommendedBooks/e-resources/LMS:

1. अर्थसंग्रह, सम्पा. तथा व्याख्या वाचस्पति उपाध्याय, चैखम्बा ओरियण्टलिया ।
2. अर्थसंग्रह, व्याख्या दयाशङ्कर शास्त्री, कानपुर ।
3. अर्थसंग्रह, व्याख्या सत्यप्रकाश शर्मा, साहित्य भण्डार, मेरठ ।
4. Arthasangraha, Eng. Tr. A.B. Gajendragadharand R.D. Ranmakra Motilal Banarsidas, Delhi
5. Arthasangraha, Eng. Tr. G. Thibaut, Delhi
6. वेदान्तसार, व्याख्या बदरीनाथ शुक्ल, वाराणसी ।
7. वेदान्तसार, सम्पा. तथा व्याख्या राममूर्ति शर्मा, दिल्ली ।
8. वेदान्तसार, व्याख्या गजानन शास्त्री मुसलगाँवकर, वाराणसी ।

12. Rev.
20/06/2024

Chairperson
Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
Kurukshetra University,
KURUKSHETRA-136119.

Syllabus of Post Graduate Course

Session:2024-25			
PartA–Introduction			
Subject	Sanskrit		
Semester	II		
NameoftheCourse	M.A.		
CourseCode	M24-SKT-204, काव्यम् काव्यशास्त्रम् च		
CourseType: (CC/MCC/MDC/CC- M/DSEC/VOC/DSE/PC/AEC/VA C)	CC-9		
Levelofthecourse(AsperAnnexure- I	400-499		
Pre-requisiteforthecourse(ifany)			
CourseLearningOutcomes(CLO):	<p>CLO:204.1– प्रसिद्धगद्यकारस्य बाणभट्टस्य परिचयेन सह गद्यकाव्यशैल्याः समासानाञ्च ज्ञानं भवति। छात्रेषु चिन्तनसामर्थ्यं च वर्धते ।</p> <p>CLO:204.2– माघस्य काव्यशैल्या सह नूतनशब्दानां बोधो भवति। श्लोकव्याख्या चाभिधीयते ।</p> <p>CLO:204.3– घटकेऽस्मिन् काव्यलक्षण-काव्यहेतु-काव्यप्रयोजन-काव्यभेदादयो विषयाः प्रतिपाद्यन्ते।</p> <p>CLO:204.4– अभिधालक्षणाव्यञ्जनानिरूपणं तत्सम्बद्धैश्च विवेचनात्मकैः प्रश्नैः विषयप्रतिपादनं विधीयते। एतेन विद्यार्थिभ्यः काव्यशास्त्रस्य ज्ञानं प्रदीयते ।</p>		
Credits–4	Theory	Practical	Total
	4	--	4
ContactHours	60	--	60

K. Devi
20/06/2024

Chairperson
Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
Kurukshetra University,
KURUKSHETRA-136119.

Max.Marks: 100 InternalAssessmentMarks:30 EndTermExamMarks: 70		Time:3Hrs.
PartB-ContentsoftheCourse		
InstructionsforPaper-Setter		
1. प्रश्नपत्रे पञ्चप्रश्नाः भविष्यन्ति । प्रश्नपत्राय 70 अङ्काः निर्धारिताः सन्ति प्रत्येकं प्रश्नः चतुर्दशाङ्कानां भविष्यति । 2. प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यः वर्तते । प्रश्नोऽयं पाठ्यक्रमस्य चतुर्घटकेषु आधारितः भविष्यति । अस्मिन् 4 प्रश्नाः विकल्परहिताः प्रदास्यन्ते । प्रत्येक प्रश्नः 3½ अङ्कानां भविष्यति । 3. द्वितीयतृतीय चतुर्थपञ्चम-प्रश्नानां निर्माणं यथाक्रमं चतुर्घटकेषु आधारितः भविष्यति। प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ वैकल्पिकप्रश्नौ प्रदास्येते ।		
Unit	Topics	Contact Hours
I	कादम्बरी (महाश्वेतावृत्तान्तः) 14 अङ्काः "तच्च पवनोद्धूतैः इत्यतः तमतिचिरं व्यलोकयम्" इति पर्यन्तम्। (क) गद्यांशद्वयं व्याख्यातुं, गद्यांशत्रयं दास्यते 2x7 = 14 अङ्काः	15
II	शिशुपालवधम् (प्रथम सर्गः) 14 अङ्काः (38-75 श्लोकपर्यन्तम्) सप्रसङ्गं छन्दोऽलंकारनिर्देशपूर्वकं श्लोकद्वयं व्याख्यातुं, श्लोकत्रयं दास्यते । 2x7 = 14 अङ्काः	15
III	काव्यप्रकाशः (प्रथमोल्लासः) (संस्कृतमाध्यमेन) 14 अङ्काः (क) एकं विवेचनात्मकं प्रश्नं कर्तुं प्रश्नद्वयं दास्यते 1x10 = 10 (ख) एकं लघुविवेचनात्मकं प्रश्नं कर्तुं प्रश्नद्वयं/टिप्पणी द्वयं वा दास्यते 1x4 = 4	15
IV	साहित्यदर्पणः (द्वितीयपरिच्छेदः) 14 अङ्काः (क) कारिकाद्वयं व्याख्यातुं कारिकात्रयं दास्यते। 2x7 = 14 (ख) एकं प्रश्नं समाधातुं प्रश्नद्वयं दास्यते 1x14 = 14	15

K. P. Devi
20/06/2024
Chairperson
Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
Kurukshetra University,
KURUKSHETRA-136119.

Suggested Evaluation Methods	
Internal Assessment: 30 Marks > Theory <ul style="list-style-type: none"> • Class Participation: 5 Marks • Seminar/presentation/assignment/quiz/class test etc.: 5+5=10 • Mid-Term Exam: 15 Marks 	End Term Examination: 70 Marks
Part C-Learning Resources	
Recommended Books/e-resources/LMS: <ol style="list-style-type: none"> 1. कादम्बरी, महाश्वेतावृत्तान्तः, सम्पादकः रामनाथ शर्मा, राजेन्द्रकुमारः शास्त्री च, साहित्यभण्डारम्, मेरठनगरम् । 2. कादम्बरी, एक सांस्कृतिक अध्ययन, डॉ. वासुदेवशरण अग्रवाल । 3. साहित्यदर्पण, सम्पा., पी.वी. काणे, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली । 4. साहित्यदर्पण, व्याख्या. कृष्णमोहन शास्त्री । 5. साहित्यदर्पण, सम्पा. शालीग्राम शास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली । 	

K. Devi
20/06/2024

Chairperson
Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
Kurukshetra University,
KURUKSHETRA-136119.

Syllabus of Post Graduate Course

Session:2024-25			
PartA-Introduction			
Subject	Sanskrit		
Semester	II		
NameoftheCourse	M.A.		
CourseCode	M24-SKT-205, धर्मशास्त्रम् अभिलेखाश्च		
CourseType: (CC/MCC/MDC/CC- M/DSEC/VOC/DSE/PC/AEC/VA C)	CC-10		
Levelofthecourse(AsperAnnexure- I	400-499		
Pre-requisiteforthecourse(ifany)			
CourseLearningOutcomes(CLO):	<p>CLO:205.1- धर्मशास्त्रीयग्रन्थेषु स्मृतीनां अर्थशास्त्रस्य महाभारतस्य च महत्त्वमतीव। एतत्घटकेन तेषां ग्रन्थानां वष्यविषयाणां ग्रन्थकाराणां च परिचयो भविष्यति।</p> <p>CLO:205.2- याज्ञवल्क्यस्मृतेः दायभागप्रकरणस्य वर्तमानहिन्दूविधि-अधिनियमसन्दर्भे अवबोधनं घटकस्यास्य प्रयोजनम्।</p> <p>CLO:205.3- प्राचीनलिपीनां ज्ञानाय बाहमीलिपिज्ञानम् आवश्यकम्। एतत्घटकेन एतस्याः लिपेः एतस्यां च लिखितानाम् अभिलेखानां ज्ञानं कारयिष्यते ।</p> <p>CLO:205.4- मौर्योत्तरकालीनानां गुप्तकालीनानां गुप्तोत्तरकालीनानां च प्रमुखाणाम् अभिलेखानां ज्ञानं घटकेऽस्मिन् निहितम् ।</p>		
Credits-4	Theory	Practical	Total
	4	--	4
ContactHours	60	--	60

12/06/2024
 Chairperson
 Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
 Kurukshetra University,
 KURUKSHETRA-136119.

Max.Marks: 100		Time:3Hrs.
InternalAssessmentMarks: 30		
EndTermExamMarks: 70		
PartB-ContentsoftheCourse		
InstructionsforPaper-Setter		
<p>1. प्रश्नपत्रे पञ्चप्रश्नाः भविष्यन्ति । प्रश्नपत्राय 70 अङ्काः निर्धारिताः सन्ति प्रत्येकं प्रश्नः चतुर्दशाङ्कानां भविष्यति ।</p> <p>2. प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यः वर्तते । प्रश्नोऽयं पाठ्यक्रमस्य चतुर्घटकेषु आधारितः भविष्यति । अस्मिन् 4 प्रश्नाः विकल्परहिताः प्रदास्यन्ते । प्रत्येक प्रश्नः 3½ अङ्कानां भविष्यति ।</p> <p>3. द्वितीयतृतीय चतुर्थप्रश्नम-प्रश्नानां निर्माणं यथाक्रमं चतुर्घटकेषु आधारितः भविष्यति । प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ वैकल्पिकप्रश्नौ प्रदास्येते । अङ्कानां भविष्यति ।</p>		
Unit	Topics	Contact Hours
I	<p>धर्मशास्त्रम् अर्थः, परिभाषा उद्देश्यानि च, महाभारतम्, स्मृतयः- मनुस्मृतिः, याज्ञवल्क्यस्मृतिः नारदस्मृतिः, पाराशरस्मृतिः, अर्थशास्त्रम् 14 अङ्काः</p> <p>उपर्युक्तग्रन्थानां वर्णयविषयं ग्रन्थकारं चाधृत्य</p> <p>(क) एकः निबन्धात्मकः प्रश्नः 1x8 = 8 अङ्काः</p> <p>(ख) एका टिप्पणी 1x6 =6 अङ्काः</p>	15
II	<p>याज्ञवल्क्य स्मृति व्यवहार अध्याय 14 अङ्काः</p> <p>दायभागप्रकरणम् (114-149)</p> <p>साक्षीवरणम् 1-15</p> <p>(क) श्लोकव्याख्या 2x4 = 8 अङ्काः</p> <p>(ख) आलोचनात्मकः प्रश्नः 1x6 = 6 अङ्काः</p>	15
III	<p>लिपिः अभिलेखाश्च 14 अङ्काः</p> <p>ब्राह्मीलिपेः इतिहासः उत्पत्तिसिद्धान्ताः, गुप्तकालीना अशोककालीना च ब्राह्मीलिपिः, अशोककालीनाः प्रमुखशिलालेखाः स्तम्भलेखाश्च</p> <p>द्वौ निबन्धात्मकौ प्रश्नौ 2x7 =14 अङ्काः</p>	15
IV	<p>अभिलेखाः 14 अङ्काः</p> <p>मौर्योत्तरकालीनाभिलेखाः - कनिष्क-सारनाथबौद्धप्रतिमालेखः रुद्रदमन-गिरिनारशिलालेखः, खारवेल-हाथीगुम्फाभिलेखः। गुप्तकालीनाः गुप्तोत्तरकालीनाः चाभिलेखाः- समुद्रगुप्त-इलाहाबादस्तम्भलेखः, यशोधर्मन-</p>	15

726

R. Devi
20/06/2024
Chairperson
Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
Kurukshetra University,
KURUKSHETRA-136119.

मन्दसौर शिलालेखः हर्ष-बांसखेडाताम्रपत्राभिलेखः, पुलकेशिनद्वितीय- ऐहोलशिलालेखः द्वौ निबन्धात्मकौ प्रश्नौ	2x7 = 14 अङ्काः
Suggested Evaluation Methods	
Internal Assessment: 30 Marks > Theory <ul style="list-style-type: none"> • Class Participation: 5 Marks • Seminar/presentation/assignment/quiz/class test etc.: 5+5=10 • Mid-Term Exam: 15 Marks 	End Term Examination: 70 Marks
Part C-Learning Resources	
Recommended Books/e-resources/LMS: <ol style="list-style-type: none"> 1. याज्ञवल्क्यस्मृति, व्या. नारायण राम आचार्य काव्यतीर्थ, नाग पब्लिशर्स, दिल्ली । 2. प्राचीन लिपिमाला, गौरीशंकर हरीशचन्द्र ओझा । 3. विश्व की मूल ब्राह्मीलिपि, डॉ. प्रेमसागर जैन, वीर निर्वाण ग्रन्थ प्रकाशन समीति, इन्दौर । 4. पाण्डुलिपि परिचय, दास अयोध्याचन्द्र, एस. चन्द्र एण्ड कम्पनी रामनगर, दिल्ली । 5. अशोक के अभिलेख, पाण्डेय राजबलि, मन्शीराम मनोहरलाल, दिल्ली । 6. गुप्त अभिलेख, उपाध्याय वासुदेव, बिहार हिन्दी ग्रन्थ अकादमी पटना । 7. भारतीय अभिलेख, राणा एस. एस., भारतीय विद्या प्रकाशन, वाराणसी । 	

K. Devi
20/06/2024

Chairperson
Dept. of Sanskrit, Pali & Prakrit
Kurukshetra University,
KURUKSHETRA-136119.